

AFRIKADA FRANSUZ MUSTAMLAKALARIDA MUSTAQILLIK UCHUN KURASH

Javlon Ro'ziyevich Ismoilov

Zangiota tumani 22 -maktab tarix fani o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

1960-yilning har ikki tarafida bir necha yil ichida butun Afrika bo'ylab mustaqillik uchun kurash to'liqligini tarqaldi. 1957 yil mart oyidan boshlab, Gana Buyuk Britaniyadan mustaqilligini e'lon qilganidan 1962 yil iyulgacha, Jazoir qonli urushdan keyin Fransiyadan mustaqillik e'lon qilganida, Afrikaning 24 davlati ham mustamlakachilaridan ozod bo'lishdi. Ushbu maqolada, Afrikada Fransuz mustamlakalarida mustaqillik uchun olib borilgan kurash haqida fikr va mulohazalar qilinadi.

Kalit so'zlar: Afrika, Fransiya mustamlakachilik, mustaqillik uchun kurash, ozodlik.

KIRISH

Uzoq 1957 yilda, o'sha paytdagi Adliya vaziri, kelajakdagi Fransiya Prezidenti Fransua Mitteran shunday deb yozgan edi: " *XXI asrda Afrikasiz Fransiyaning tarixi bo'lmaydi*". Buni, uning oldidagi har bir Fransiya prezidenti singari, Emmanuel Makron ham yaxshi tushunadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

XVII asrda Fransiya Shimoliy Amerika, Karib havzasi va Hindistonda mustamlakalar tashkil qila boshladi. Fransiya asosan 1850 yildan keyin yangi imperiyani qurdi, asosan Afrikada joylashgan. Hind -Xitoy va Tinch okeanining janubi. Rivojlangach, yangi Fransiya imperiyasi vatan bilan savdo -sotiqni, xomashyo etkazib berishni va ishlab chiqarilgan buyumlarni sotib olishni o'z zimmasiga oldi. Imperiyani qayta qurish Fransuz obro'sini tikladi, ayniqsa xalqaro kuch va Fransuz tili va katolik dinini tarqatish. Jahon urushlarida ham ishchi kuchi bilan ta'minlagan. Amerika qit'asidagi fransuz mustamlakachilik imperiyasi tarkibiga Yangi Fransiya (shu jumladan Kanada va Luiziana), Fransiyaning G'arbiy Hindistoni (Sent-Domingyu, Gvadelupa, Martinika, Dominika, Sent-Lusiya, Grenada, Tobago va boshqa orollar kiradi) va Fransiya Gvianasi kirdi. Umuman olganda, 1814

yilgacha mavjud bo'lgan "birinchi fransuz mustamlaka imperiyasi" va 1830 yilda Jazoirni bosib olish bilan boshlangan "ikkinchi fransuz mustamlaka imperiyasi" o'rtasida farq bor. Ikkinchi fransuz mustamlakachilik imperiyasi o'z tarixida eng yirik imperiyalardan biri edi. [1].

NATIJARLAR

Fransiya hozirgi kunda ham 20 ga yaqin Afrika mamlakatlarida, bu mamlakatlar mustaqil, ularning o'z bayrog'i, madhiyasi va chegaralari bor bo'lsa-da, hukmronlik qilmoqda. Fransiya XXI asrdagi mustamlakachilik siyosatini o'zgartirib, barcha sobiq koloniyalariga "shartli mustaqillik" taqdim etdi. Ko'pchilik sobiq ingliz va fransuz mustamlakalarida mustaqillik nisbatan tinch yo'l bilan keldi. Ammo mustamlaka hukumatlaridan o'tish har doim ham tinchlikka olib kelmagan. Yangi mustaqil davlatlar ichidagi nizolar va Afrikaning janubidagi mustamlakachi davlatlarning doimiy qarshilik ko'rsatishi, ko'p sonli begunoh odamlarni fuqarolik nizolari va repressiv yangi rejimlardan qochishga majbur qildi.

"Madaniyat missiyasi" yoki "Sivilizatsiya missiyasi" asosiy maqsad edi. Til va dini tarqatish orqali Afrika aholisini "tsivilizatsiya qilish" fransuz mustamlakachilik loyihasi bilan bog'liq bo'lgan ko'plab amaliyotlarni asoslash uchun ishlatilgan. 1884 yilda mustamlakachilikning etakchi tarafdori Jyul Ferri e'lon qildi; "Yuqori irqar quyi irqar ustidan haqli, ular past irqarlarini madaniyatli qilishga majburdirlar."

1962 yilda Zairga qochgan 200 mingdan ortiq Angolalik qochqinlarga yordamga kelgan birinchi tashkilotlardan biri edi. 1962 yilda 200,000 dan ortiq angolaliklar o'z mamlakatlarining Portugaliya mustamlakachilik hukumatidan qochib, yaqin atrofdagi Zairga (hozirgi Kongo Demokratik Respublikasi) qochib ketishgandi. [2]. Bu esa Afrika qit'asidagi birinchi tashabbusi va tashkilotning global missiyasi va mas'uliyatining kengayishi namoyishi edi. Ular dori -darmonlar bilan ta'minlashadi va tibbiy yordam dasturiga qochoqlar shifokorlarini kirgazishadi. Doktor Markus Vuli, Fransuz tilida so'zlashadigan jarroh, o'zini bir paytlar Gaitidan qochqin bo'lgan, Zairga yuborgan. U tibbiy buyumlarni tarqatishni boshqargan, ular tashrif buyurgan ko'plab chegara lagerlarida operatsiya o'tkazgan. U ko'p vaqtini qochqinlarga birinchi yordam va profilaktik yordam ko'rsatishga o'rgatish va Angolalik tibbiyot xodimlarining malakasini oshirishga bag'ishlagan. Katolik yordam xizmatlari va cherkov olami xizmati bilan ishlayotganda, Angolalik qochqinlarga 179 ming dollarlik dori-darmonlar, yuqori oqsilli oziq-ovqat va boshqa yordamlarni jo'natishga muvaffaq bo'ldi. 18 oydan so'ng, IRC Birlashgan Millatlar Tashkiloti qo'shinlari

bilan birga, isyonchilar va hukumat qo'shinlari o'rtasida yana janglar boshlangani sababli, chekinishga majbur bo'ldi. [3]. Yaxshiyamki, mahalliy yordamchilar dasturlarni o'z zimmlariga olishdi.

MUHOKAMA

1967 yilda ARM Nigeriyadagi keskin inqirozga aralashdi. 1960 yilda Buyuk Britaniyadan mustaqillikni qo'lga kiritgandan so'ng, Nigeriya koalitsion hukumatni tuzdi, u tez orada munozarali saylovlar, Ibo xalqining qirg'inlari va Nigeriyaning janubi -sharqiy qismini Biafra mustaqil davlati deb da'vo qilgan Iboslarning ajralib chiqishi natijasida buzildi. Keyin fuqarolar urushi va ommaviy ochlik boshlandi. ARM boshqa tashkilotlar bilan birlashib, Biafra Rojdestvo kemasini ishga tushirdi, u Ibosga 3000 tonna oziq-ovqat, dori-darmon va boshqa hayotni qutqaruvchi materiallar etkazib berdi. Biz, shuningdek, AQShda nigeriyalik shifokorlarni Biafraga ko'ngilli missiyalarga jalb qildik. Avvaliga Biafra tirik qolishi mumkindek tuyuldi. Ammo ochlik va Nigeriyaning ustun armiyasi mustaqillik uchun kurashni yengdi. Ibos 1970 yilda taslim bo'lgan, ammo taxminan bir million odam o'lgan.

Afrika millatiga mansub odamlar tomonidan baham ko'rilgan. Bu umumiy hissiyotga asoslangan tuyg'u madaniy me'yorlar, an'anaviy institutlar, irqiy meros va umumiy tarixiy tajriba. Bir tarixiy tajriba deyarli barcha afrikaliklar tomonidan baham ko'rilgan kolonial zulm edi. Bu umumiy identifikatsiya tuyg'usi bilan bir qatorda o'z madaniy, ijtimoiy va siyosiy hayotini saqlab qolish uchun jamoaviy xohish tashqi nazoratga bog'liq bo'lmagan qadriyatlar sanaladi. Shuni ta'kidlash kerakki, millatchilik kabi Afrika millatchiligi dunyoning boshqa joylarida bu yangilik emas; u qadimgi zamonlarga o'xshaydi. [4] Aslini olib qaraganda, Afrikada, G'arbiy Afrikaning umumiy ilmiy qarashlariga zid ravishda, Afrika millatchiligi mustamlakachilikdan oldin boshlangan edi. Afrika yilnomalarida tarixga ko'ra, uyushgan uyushgan Afrika jamoalarini topasiz kuchli o'zlikni his qilish, o'z hududini himoya qilishga tayyor ularni yo'q qilmoqchi bo'lganlarga qarshi madaniy yaxlitlik.

Mustamlaka hukmronligi mustahkam o'rnatilgach, afrikaliklar davom ettirishdi norozilik va qarshilikning ko'plab shakllarini namoyish etadi. Chunki turli koloniyalarga bo'linish, qarshilik birlashganda, mustamlakachilikning turli elementlariga norozilik bildirish uchun tuzilgan tashkilotlar tez -tez uchrab turardi. Bitta mustamlakachi hokimiyat ostidagi hududga asoslangan (masalan, Fransiya, Britaniya yoki Germaniya). Afrikaliklar uchun bu deyarli imkonsiz edi. Butun mamlakat miqyosida, mintaqaviy yoki etnik tashkilotlarni tashkil etisheng amaliy

variantga aylandi. Chunki mustamlakachi yevropalik edi va mustamlakachilar afrikalik edi, bunday tashkilotlarni ko'rish mumkin edi, ayniqsa, begona odamlar tomonidan, deyarli butunlay irqiy nuqtai nazardan. Mustamlakachi davlatlarning manfaati ular uchun nafaqat etnik guruhlar bilan o'ynash bir-biriga qarshi, lekin ko'proq jangari yoki ochiqchasiga aytganlarni oqlarga qarshi deb ta'riflanadi.

So'nggi 50 yil ichida Afrikaning 26 davlatida 67 ta davlat to'ntarishi sodir bo'ldi. Ularning aksariyati Fransiyaning sobiq mustamlakalari bo'lgan mamlakatlar. Ushbu to'ntarishlar va suiqaqsdar tufayli Fransiya hukmronlik qilishda va mamlakatlarni ekspluatasiya qilishni davom etmoqda.

To'g'ri, Fransiya CFA mamlakatlariga qarzlarni faqat Fransiyada ishlab chiqarilgan tovarlarni sotib olishga sarflash sharti bilan beradi va Afrika hukumatlari fransuz kompaniyalari ishiga ustuvor ahamiyat berishadi. "Total" va "Orano" kabi fransuz transmilliy korporasiyalari neft, gaz, uran, olmos, oltin va temirga boy bo'lgan sobiq mustamlakalarining tabiiy boyliklarini o'zlashtirish bo'yicha eksklyuziv huquqlarga ega. Fransiya 1961 yildan beri Afrikaning 14 mamlakati milliy valyutasi va zaxiralarini o'zida saqlab kelmoqda!

Fransiya ushbu mamlakatlardan har yili 500 milliard dollar oladi. Markaziy banklar Fransiya tomonidan nazorat qilinadi. Ushbu mamlakatlar o'z pullariga egalik qila olmaydi. Ularga faqat pullarining 15 foizini olishga ruxsat berilgan. Ushbu mamlakatlarning barcha asosiy iqtisodiy aktivlari fransuzlar qo'lida. Masalan, fransuz kompaniyalari suv, elektr energiyasi, telefon, transport, portlar va yirik banklar kabi barcha asosiy xizmatlarni nazorat qiladi. Shuningdek, savdo, qurilish va qishloq xo'jaligida ham fransuzlar qo'lida. Ushbu Afrika mamlakatlari Fransiyaning davlat xaridlari manfaatlarini himoya qilishlari va fransuz kompaniyalariga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Fransuz kompaniyalari davlat shartnomalarida eng yuqori ustuvorlikka ega.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, so'nggi 50 yil ichida Afrikaning 26 davlatida 67 ta davlat to'ntarishi sodir bo'ldi. Ularning aksariyati Fransiyaning sobiq mustamlakalari bo'lgan mamlakatlar. Ushbu to'ntarishlar va suiqaqsdar tufayli Fransiya hukmronlik qilishda va mamlakatlarni ekspluatasiya qilishni davom etmoqda. Mustaqillik sobiq mustamlakalar uchun illyuziya bo'lgan. Fransiya ushbu mamlakatlarda ta'lim, iqtisod va huquq tizimini o'rnatdi, qo'g'irchoqlarni tayinladi va tark etdi. Har yili

Fransiyaning Afrikadagi sobiq mustamlakalarida ozodlik va mustaqillik kunini nishonlaydilar. Fransuzlar esa avvalgidan ham ko‘proq talashni davom ettirmoqda.

REFERENCES

1. France in Africa | Boundless World History

https://courses.lumenlearning.com/boundless_worldhistory/chapter/france-in-africa/

2. 1960: A wave of independence sweeps across Africa

<https://www.france24.com/en/20200709-1960-a-wave-of-independence-sweeps-across-africa>

3. African nations struggle for independence | International Rescue Committee (IRC)

<https://www.rescue.org/article/african-nations-struggle-independence>

4. Western Africa - Decolonization and the regaining of independence | Britannica

<https://www.britannica.com/place/western-Africa/Decolonization-and-the-regaining-of-independence>